

PROCHNO (12) *sb n*

prochno (11), **pruchno** (1); prochno : pruchno *RejPos* (1:1).

pro- (1), pró- (1) *Mącz* (1:1); *końcowe* o jasne.

sg *N* prochno (4). ◇ *G* prochna (1). ◇ *D* prochnu (1). ◇ *A* prochno (4). ◇ *I* prochn(e)m (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde także XVII – XVIII w.*

1. Coś spróchniałego, zgniłego; *caries BartBydg*, *Cn* (11) :

a. *Kawałek spróchniałego drewna lub jego cząstki; putredo lignorum BartBydg; fomes Calep; lignum putridum Cn* (7) : *BartBydg* 23; *NA* takowe rzeczy. *Pofypuy Dragantem/* albo prochnem, albo prochem czyrwoney *Rożey. FalZioł* V 44; *Unde Pityocampe, qui in pinu arbore nascitur, Robak* który prochno czini/ á w mokrych drzewiech á zwłazcza w łośninie roście. *Mącz* 32d; przywiązali mu [gołębiowi] prochno zázegwży/ do nogi álbo do łyzie/ y puścili/ potym wnet poleci ná fwe gniazdo pod dách y zápali prędko/ á zwłazczá gdy prochno nátrze prochem rufnicznym *BielSpr* 62v; *Calep* 432b.

Zwrot: »stać się jako prochno« (1): *A przetoż iáko płomień ogniowy trawi ścierń/ á płomień zżyra mierzwę/ ták korzeń ich stánie fię iáko prochno [veluti mucus erit]. BibRadz* *Is* 5/24.

b. *Gnijące włóki* (4) :

Szeregi: »prochno i czerw« (1): *Ciáło prochnu y czerwiewi zdawná odkazáne/ Muśi pewnie być oddáane. KlonŻal* C3v.

»ziemia, prochno« (1): *Iák fię Phoenix przez ogień/ przez popiół odmładza: Ták fię człowiek przez ziemię/ przez prochno odradza KlonWor* 82.

Przen (2) : [ieśli iuz prochnieie [*dom boży w człowieku*]; co rychley z prochnem precz *HerbNauka* K7v (*Linde*).]

a) *Człowiek jako istota marna i skłonna do zepsucia* (2) : [*Hiob pisze*] *Iż człowiek káždy iest pruchnem/ á fyn człowieczy robakiem RejPos* 317.

Szereg: »proch a prochno« (1): *przypátruy fię/ od kogo tego łyzukałz/ od kogo tego nábywałz/ iż tákież od tákiegoż prochu á od tákiegoż prochná iákoś y łam. RejPos* 319v.

2. *zool. Gąsienica (eruca); Cossus cossus L.; trociniarka czerwica, motyl z rodziny trociniarkowatych (Cossidae), którego duże (do 100 mm), mięsistoczerwone gąsienice żerują w drzewach liściastych głęboko w drewnie powodując łamanie się drzew pod wpływem wiatru* (1) : *Cossus, Próchno/ Robáctwo* które w drzewiech między korą á między drzewem roście/ *Drzewny czerw. Mącz* 66d.

Synonimy: 2. »drzewiany czerw«, »drzewny czerw«, »drzewny mol«, *drzewotocz.*

Cf PROCHNOŚĆ